

Literatuurlijst

bij: ***Bommelverhalen in andere talen***, serie artikelen in *Toondertijd* door Erik van Veen

In deze literatuurlijst zijn de gebruikte en geciteerde bronnen voor het artikel *Bommelverhalen in andere talen* (Toondertijd 105 en volgende) terug te vinden, aangevuld met publicaties die verhelderend kunnen zijn voor iedereen die zich wil verdiepen in de taal van Toonder en de belevingswereld van zijn Bommelverhalen.

Alderlieste, Arnoud
Europese vertaalprijs voor Jacqueline Crevoisier
Toondertijd, No. 99 (maart 2016), p. 27

Amerongen, Martin van
Uu... wachtsje efkes!
De Groene Amsterdammer, 16 augustus 1995
Bespreking van de Friese vertaling van het verhaal "Het kukel"

Barnhoorn, Rob
Vertalen van een Bommelverhaal – De bovenbazen in het Spaans
Website Taalmuziek van Rob Barnhoorn, 2010
Beschrijving van het vertaalproces bij de Spaanse vertaling van het verhaal "De bovenbazen"

Barnhoorn, Rob
Taal en wereld van de Bommelsaga. Deel I: Maanlicht op het laar.
Uitgeverij Personalia, 2017

Barnhoorn, Rob
Taal en wereld van de Bommelsaga. Deel II: Toonder vertaald.
Uitgeverij Personalia, 2017

Barthel, Serge
'Marten Toonder, l'enchanteur au quotidien'
Toondertijd, No. 117 (september 2020), p. 6-9
Bespreking van deze Franse uitgave over Marten Toonder

Berge, Domien ten
De stripkunst van Marten Toonder
Uitgeverij Panda, 1976

Beyrand, Alain; Yetchem & Didier Sibileau
Les fables de Marten Toonder
Vijf afleveringen van het tijdschrift Les Cahiers Pressibus gewijd aan Marten Toonder:

Le clan des gros bonnets

Les fables de Marten Toonder No. 1 (Les Cahiers Pressibus, No. 3, april 1993), 6 p.

Met een samenvatting van het verhaal 'De bovenbazen' (BV 104, 1963) dat in de Franse kranten verscheen onder de titel 'Tom Pouce et la race des seigneurs'.

Les lunettes et la renommée

Les fables de Marten Toonder No. 2 (Les Cahiers Pressibus, No. 4, maart 1994), 6 p.

Met een samenvatting van het verhaal 'De heldendaden' (BV 120, 1967) dat in de Franse kranten verscheen onder de titel 'Les actions d'éclat de Mr Bommel'.

Actualité de l'art

Les fables de Marten Toonder No. 3 (Les Cahiers Pressibus, No. 5, oktober 1995), 10 p.

Met een samenvatting van het verhaal 'De Viridiaan-dinges' (BV 124, 1968) dat in de Franse kranten verscheen onder de titel 'Les machines de Viridian'.

La pédagogie du pire

Les fables de Marten Toonder No. 4 (Les Cahiers Pressibus, No. 6, september 1996), 10 p.

Met een samenvatting van het verhaal 'De pijp Leider' (BV 135, 1971) dat in de Franse kranten verscheen onder de titel 'Les cheveux fous'.

Pas de fumée sans feu

Les fables de Marten Toonder No. 5 (Les Cahiers Pressibus, No. 7, juni 2002), 10 p.

Met een samenvatting van het verhaal 'De doorluchtigheid' (BV 146, 1974) dat in de Franse kranten verscheen onder de titel 'M Bommel et son altesse'.

Bottema, Sjoerd

In oare wrâld. Oer: Marten Toonder, De oare wrâld

Trotwaer, Jrg 26 (1994), p. 146-147

Bespreking van de Friese vertaling van het verhaal "De andere wereld"

Bottema, Sjoerd

Koarte kronyk fan it proaza. Oer: Marten Toonder, It kwea-each

Trotwaer, Jrg 27 (1995), p. 34

Bespreking van de Friese vertaling van het verhaal "Het boze oog"

Bottema, Sjoerd

De Frouwepenje: moard moat men mei moard kuolje

de Moanne, 2009, nr 4, p. 36-37

Bespreking van dit boek van Harke Bremer en Jarich Hoekstra, waarbij de auteur ook verwijst naar hun Friese Bommelvertalingen

Bruggeman, J.

Persoonsnamen in de Bommelverhalen

Onze Taal, 10 (1995), p. 236-238

Met inzet: Bommelsteiniana – enkele aspecten van de Latijnse vertaling van het verhaal 'Het spook van Bommelstein'

Burton, Nina

"Tom Puss och hans vänner? Det är jag - hela buntén!"

("Tom Poes en zijn vrienden? Dat ben ik – het hele stel!")

Dagens Nyheter, 4 november 1979

Zweeds interview met Marten Toonder

Cannet, Hervé & Alain Beyrand

Marten Toonder, l'enchanteur au quotidien

Editions de la Nouvelle République, 1987

Avec en annexe l'épisode "Monsieur Bommel et Conrad Horribilis"

Met achterin de Franse versie van BV136, 'Het kongruwer' in een vertaling van Madeleine Beaumord

Crevoisier, Jacqueline

Die unverzagte Verzweiflung des Herrn von Stand Olivier B. Bommel oder wie auch eine Dame von Ehre niederländisches Literaturlicht in deutschsprachige Finsternis bringen kann.

In: Wechseltausch. Übersetzen als Kulturvermittlung: Deutschland und die Niederlande.

Duitse Kroniek, nr. 45 (1995), p. 181-201

Dagens Nyheter

DN ger upp: Tom Puss är här igen

(Dagens Nyheter geeft het op: Tom Poes komt terug)

Dagens Nyheter, 1971

Driebergen, Klaas

Bommel en Bijbel. Bijbel en Christendom in de verhalen van Marten Toonder

Uitgeverij Aspekt, 2012

Dijken, Marten van
Woord vooraf
in: De pieplaaider/de pijpleider
Uitgeverij Personalia, 2015, p. 5

Dijkstra, Jac.
Het losgetrilde inzicht: studie over de wisselwerking tussen tekst en beeld in de Bommelstrip
Uitgeverij Boumaar, 2003

Eijck, Rob van en Rob van der Nol
Tom Poes en Heer Bommel: 75 jaar literaire lotgevallen
Strips! Museum voor het beeldverhaal, 2017

Eversdijk, Ruth
"Plattwalzer" von Marten Toonder gibt es nun auch auf Deutsch
Schweizer Revue, Juni 2015, Nr. 3, p. III
Korte aankondiging van de Duitse vertaling door Jacqueline Crevoisier

Fisser, Caroline
Bommelius en zijn jonge vriend Thomas Feles
Volkskrant, 25 november 1995
Bespreking van de Latijnse vertaling "De Thoma Fele nec non et de larva Bommelsteiniana"

Frankfurter, P. Hans
Achtung! Es gibt jetzt Bommels auf Deutsch
Stripschrift nummer 240 (Jrg. 24, nr. 3), december 1990, p. 30-33

Gielissen, Peter
'Ik laat een kolossaal oeuvre na dat niet persoonlijk genoeg is'. In gesprek met Marten Toonder
Bzzlletin 153, februari 1988, p. 3-10

Gils, Maarten van
Heer Bommel en zijn komische kracht
Uitgeverij Panda, 1977

Godthelp, Rob
Heer Bommel en de functie van de ironie
Uitgeverij Panda, 1975

Godthelp, Rob
Enkele bomen uit het Bommelbos
Le Chat Mort, 2009

Graaf, Erik de
Marten Toonder senior: van eierzoeker tot zeekapitein
Uitgeverij Passage, 2015

Graaf, Erik de
De Groningse roots van Marten Toonder
in: De pieplaaider/de pijpleider
Uitgeverij Personalia, 2015, p. 175

Groot, Rimke de
Bommel in het buitenlands
BommelGlossy 2012, p. 62-69
Rimke de Groot in gesprek met Willem Feltkamp, Jacqueline Crevoisier, Rob Barnhoorn en Jos Boelhouwer

Hansson, Cecilia
Inte bara Tom Puss
(Niet alleen Tom Poes)
Bild & Bubbla, 1985, no. 3/4, p. 43-46
Artikel in het Zweeds over Nederlandse strips

Hartingsveld, Frank van
De Tao van Toonder: de denkwereld van Marten Toonder
Uitgeverij Panda, 2005
Waarin opgenomen het artikel van Marten Toonder: Vertellen, een vermomde behoefte aan communicatie

Hazeu, Wim
Marten Toonder: biografie
De Bezige Bij, 2012
Met betrekking tot vertalingen is hierin te vinden:
Anton de Zwaan en de internationale verkoop van de Tom Poes-strip (p. 154-155); Jacqueline Crevoisier en haar Duitse vertalingen (p. 437-441); James Brockway en de vertaling "The Flatteners" (p. 438-439).

Hebel, Frank von
De ene Marten vertaalt de andere Marten naar het Grunnegs
Dagblad van het Noorden, 24 november 2015

Hebel, Frank von
Bovenbazen van Marten Toonder vertaald in het Grunnegs. De taalwortels van Toonder.
Dagblad van het Noorden, 24 maart 2020

Hoppe, Talitha Z.
Flattering or Flattening: Marten Toonder's story "Het Platmaken". A comparative analysis of "The Flatteners" according to the main stylistic characteristics of Toonder's style
Vrije Universiteit Amsterdam, 1996
Ongepubliceerde doctoraalscriptie

Horstmanshoff, Manfred
De Thoma Fele nec non et de larva Bommelsteiniana
Hermeneus, 69 (1997), p. 211 - 212
Bespreking van deze Latijnse vertaling

Horstmanshoff, Manfred
Hora est?
NRC Handelsblad, 24 april 1997
Bespreking van de Latijnse vertaling "De Thoma Fele nec non et de larva Bommelsteiniana"

Istendael, Geert van
Hoe Nederlands is Toonder
Zacht Lawijd, Jaargang 6 (2006-2007), nummer 4, p. 1-19

Istendael, Geert van
Een ongeneeslijke verslaving. Zes redenen om van Marten Toonder te houden
De Standaard, 27 april 2012

Jacobsson, Cecilia
Tom Puss 50 år i DN
(Tom Poes 50 jaar in Dagens Nyheter)
Dagens Nyheter, 21 juli 1996

Jongsma, Jan
Op Fryske Bommel is te min flyt dien
Fries Dagblad, 9 juli 1994
Bespreking van de Friese vertaling van het verhaal "De andere wereld"

Kelckhoven, Louis van
Het Gronings brengt 'Tom Koater' dichterbij de lezer
Dagblad van het Noorden, 29 mei 2015

Kleywegt, A.J.
Nawoord
in: De Sollidaea Liberanda
Vrienden van het Gymnasium, 2005, p. 75-77

Kok, Janny
'Een heer van stand' geeft Story International niveau
De Stem, 25 januari 1993

Korevaar, Annemarie
Als u bedoelt wat ik begrijp: Heer Bommel en Sir Bommel, een onderzoek naar de verschillen tussen origineel en vertaling aan de hand van *Het Platmaken* en *The Flatteners*
Universiteit van Amsterdam, 1992
Ongepubliceerde doctoraalscriptie

Korevaar, Annemarie
If you gather my meaning: Toonderiaans in vertaling
Onze Taal, 9 (1995), p. 210-212

Krol, Jelle
Alderweeldrichst! (Dê't ik sa'n wurd om sis)
Leeuwarder Courant, 2 december 1994
Bespreking van de Friese vertaling van het verhaal "Het boze oog"

Lodewijkx, Frans
Marten Toonder over creatief bezig zijn. "Ik vind de mens zelf veel interessanter dan de maatschappij"
Kampioen, februari 1982, p. 62-64.

Matla, Hans
Bommelkatalogus: bibliografie van het werk van Marten Toonder
Uitgeverij Panda, 1988
Met hoofdstuk Anderstalige publicaties, p. 155-195

Meerman, Adrian
What's in a name? De Engelse aard van heer Bommel en Tom Poes
Toondertijd, No. 103 (maart 2017), p. 12-13

Mendels, Marjolein
Toonders kukel
Uitgeverij Panda, 1977

Mik, Karin de
Bommel voor het eerst in het Fries
NRC, 20 mei 1994

NRC

Bommelvevertalingen

NRC Cultureel Supplement, 2 april 1998

inzet in speciale bijlage 'Bommel profiel'

Oosterheert, Pim

De breinbaas van Bommelstein: over de wereld van Marten Toonder

SDU, 2001

Oosterheert, Pim

Bommellexicon: Van Aamnaak tot Zwirkvlaai. 5000 lemma's uit de Bommelsaga.

Uitgeverij Ton Paauw, 2005

Oosterheert, Pim

Toonder is taal

Fijne Trillingen, nummer 22 (maart 2013), p. 7-16

Oosterheert, Pim

Wat je gelooft is waar. Wijze woorden uit het leven van een heer.

Uitgeverij Cliché, 2017

Bewerking en uitbreiding van eerdere boeken 'De Breinbaas van Bommelstein' en het citatenboek 'Zeg nu zelf'

Reker, Siemon

Schroom-schromer-Gronings

in: De pieplaaider/de pijpleider

Uitgeverij Personalia, 2015, p. 171-174

Robroek, Leonie

Het vertaalwerk en woordenlijst

In: De dreksbere (Limburgse vertaling van "De bovenbazen")

Uitgeverij Leon van Dorp, 2021, p. 108-119

Rondeltap, Dik

Duoduo zingt poëzie markies de Canteclaer

NRC Handelsblad, 25 januari 1993

Over enkele vertalers van het project Story International

Sikkema, Pyt Jon

Menhear Ollie of Hear Oepke?

Leeuwarder Courant, 17 juni 1994

Over de Friese vertaling van het verhaal "De andere wereld"

Smulders, Peter (samenstelling)

Als u begrijpt wat ik bedoel: de taal van Marten Toonder, met bommellexicon

Genootschap Onze Taal, 1995

Stadt Offenburg

Europäischer Übersetzerpreis Offenburg 2016

Brochure met onder andere aandacht voor laureaat Jacqueline Crevoisier

Story International

"Als u bedoelt wat ik begrijp": Vertaalproject Marten Toonder, Rotterdam, 20-24 januari 1993

Story International publications, 1993

Vertaalproject gewijd aan Marten Toonder

Deel I: Informatie over het vertaalproject en de vertalers

Deel II: Bundel met vertalingen

Tancé, Erwann

Histoire de la BD dans la Nouvelle République: acte 9A 1950, l'arrivée en fanfare de Tom Pouce

Publié le 6 janvier 2012 par Erwann Tancé

Franse weblog over Marten Toonder (zie voorts het overzicht van weblinks bij dit artikel)

Tancé, Erwann

Histoire de la BD dans la Nouvelle République: acte 9B Marten Toonder, le Walt Disney oublié

Publié le 13 janvier 2012 par Erwann Tancé

Franse weblog over Marten Toonder (zie voorts het overzicht van weblinks bij dit artikel)

Tjoeng, Myrle

Marten Toonder de Meester-Stripkunstenaar

Literama, jrg. 16, nr. 11, maart 1982, p. 484-495

Interview met Marten Toonder, Domien ten Berge en Hans Matla

Tjoeng, Myrle

Marten Toonder de Meester-Stripkunstenaar (2)

Literama, jrg. 17, nr. 4/5, aug-sep 1982, p. 169-180

Vervolg interview met Marten Toonder, Domien ten Berge en Hans Matla

Toonder, Marten

Vertellen, een vermomde behoefte aan communicatie

Lezing, gehouden voor Het Studium Generale te Utrecht, oktober 1976.

Opgenomen in:

Henk R. Mondra, Bommelbibliografie 1978 (Uitgeverij Panda, 1977), p. 9-20

Frank van Hartingsveld: De Tao van Toonder: de denkwereld van Marten Toonder (Uitgeverij Panda, 2005), p. 108-117

Marten Toonder: Heer Bommel en ik. Essays over Bommel en Tom Poes en over strips (Uitgeverij Klaas Driebergen, 2017), p. 59-75

Toonder, Marten

Onder het kollende meer Doo: Autobiografie Deel III (1945-1965)

De Bezige Bij, 1996

In dit deel van zijn autobiografie vermeldt Marten Toonder de rol van Anton de Zwaan voor de internationale verkoop van de Tom Poes-strip (met name p. 83-85 en 99-100).

Toonder, Marten

De kunst van Toonder: een persoonlijke keuze

De Bezige Bij, 2002

Met inleidende bijdragen van Jaap van Heerden, M. Februari, Jan Wolkers, H.J.A. Hofland en Marcel Moring

Toonder, Marten

Heer Bommel en ik: essays over Bommel en Tom Poes en over strips.

Marten Toonder. Het complete proza deel 1, bezorgd door Klaas Driebergen

Uitgeverij Klaas Driebergen, 2017

Veen, Erik van

Heer Bommel in Amerika

Toondertijd, No. 102 (december 2016), p. 16-17

Over publicatie van het verhaal "The Mighty Barribal" op de Amerikaanse nieuws website TAPinto

Veen, Erik van

Der Grosse Einlader: vierde Bommelverhaal in het Duits

Toondertijd, No. 104 (juni 2017), p. 26-27

Vincent, Gertjan

Story International - 'Ik ben de juiste persoon om in Rusland Bommel te introduceren'

Trouw, 21 januari 1993

Interview met de Russische vertaler Eduard Uspenski

Bommelverhalen in andere talen – literatuurlijst pag. 7

laatst bijgewerkt: juli 2023

Vincent, Gertjan
Story International - 'De strip is de moeder van de literatuur'
Trouw, 23 januari 1993
Interview met Marten Toonder

Vries, Henk de
Kleurrijk.... Jos Boelhouwer
GrootHeerenveen krant, Jrg. 3, nr. 9 (sep 2018), p. 12-13
Interview met Jos Boelhouwer, uitgever van de Friese Bommelvertalingen

Waninge, Arend
'Toonder vond het direct een goed idee'
Sa24.nl, 10 november 2016
Interview met Jos Boelhouwer, uitgever van de Friese Bommelvertalingen

Wikén Bonde, Ingrid
Was hat uns dieser Gast wohl zu erzählen? oder Die Jagd nach dem Nobelpreis.
Zur Rezeption niederländischer Literatur in Schweden
Almqvist & Wiksell International, Stockholm 1997
Proefschrift over de ontvangst en verspreiding van Nederlandse literatuur in Zweden

Wolkers, Jan
Marten Toonder en de oerverhalen van de bijbel. Een meesterwerk kan altijd kwaad
NRC Handelsblad, Cultureel Supplement, 17 april 1992
Ook opgenomen in Smulders, Peter: Als u begrijpt wat ik bedoel: de taal van Marten Toonder (Genootschap Onze Taal, 1995), p. 21-27 en in Toonder, Marten: De kunst van Toonder: een persoonlijke keuze (De Bezige Bij, 2002), p. 16-20

Wynia, Lieuwe
Heer Bommel en de natuur: de natuur volgens Marten Toonder
KijkKader, 1999

Yetchem
Un solide microcosme
Revue STP nr. 2 (1979), p. 45-52.
Dit Franstalige artikel gaat vooral in op de tekenkunst van Marten Toonder

Zoest, Aart van
Tekenaar Toonder, de taaltovenaar
Bzzlletin 92, januari 1982, p.105-115

Zoest, Aart van
Marten Toonder, een fenomeen
Ons Erfdeel, Jaargang 27, nr. 1 (januari-februari 1984), p. 58-66

Zoest, Aart van
Marten Toonder. Du dessin à l'écriture
Septentrion, XIII, 1984, 2, p. 15-16.
Gevolgd door 'Bombom de Geweldige' - Extrait de 'Bom Bom le Costaud' par Marten Toonder, p. 17-25

Zoest, Aart van
Grieshaber, Goodspice, Cornchaff en Grosgrain: Bommel in het buitenlands
Bzzlletin 153, februari 1988, p. 32-44

Zoest, Aart van
De andere wereld van Marten Toonder / The other world of Marten Toonder
In: Story International, vertaalproject Marten Toonder.
Stichting Story International, 1993, p. 50-55

Zoest, Aart van

A master of word and image. Marten Toonder and the Bumble comic strips

(Translated by Julian Ross)

The Low Countries – arts and society in Flanders and The Netherlands. Jaargang 2, Stichting Ons Erfdeel, Rekkem 1994-1995, p. 168-171

Gevolgd door 'Extract from The Top Dogs' (De Bovenbazen) by Marten Toonder, p. 172-175

"Een heer weet soms meer dan hij weet!"

